

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. II. Resolvuntur rationes contrariæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

dicum, vel morale, quod actus externus fortitur ab interno; de quo loquimur in hac responsione.

331. Hinc not. esse morale actus externi posse dupliciter considerari. 1. quatenus importat actum externum, ut conjunctum cum interno, quo constituitur præcisè in linea actus moralis sub denominatione talis actus humani, v. g. *formalis donationis, sacramentalis contractus &c.* 2. quo constituitur in linea actus virtutis, seu honesti, formaliter, quod fit intendendo finem alicujus virtutis, quo posito: not. 2. dictam conclus. in num. præced. procedere de actu externo, quoad esse morale in primo sensu, nimirum, quando actus exterior fortitur denominationem formaliter v. g. *donationis, contractus, orationis simpliciter, & sine addito*, non autem merè materialiter, & purè actione physicà. Nam in casu, quo legislator præcipit ejusmodi actum v. g. *contractum, solutionem, orationem*, lex cadit non solum in actum exteriorem, sed etiam internum, non quidem per se, ac directè, sed quatenus est forma actus externi in esse talis denominationis, sub qua præcipitur.

332. Hujus autem ratio est. Quia non potest legislatori humano negari potestas præcipiendi ea, quæ necessaria sunt ad humanam, & politicam gubernationem reipublicæ, ac debitum DEO cultum (alias enim vis rectè rempublicam gubernandi, præsertim in his, quæ in republica tam Ecclesiastica, quàm civili ad principem illius finem principaliter pertinent, omnino manea foret, & imperfecta) sed posse præcipere *veram orationem DEI, verum contractum*; & consequenter vitare *purè simulatum*, spectat ad potestatem rectè gubernandi rempublicam, præsertim cum manifestum sit, plurimum obesse Reipublicæ, facere *contractus merè fictos, conficere Sacramenta solum materialiter, fundere preces ad DEUM solum ore, & non corde*; ergo humano legislatori negari non potest potestas præcipiendi actus illos internos, qui simpliciter necessarii sunt, ut actus externus dicatur *verè*, ac *simpliciter contractus, oratio &c.* id, quod non fit sine omni actu interno.

333. Resp. 3. probabilius esse, reliquos actus internos, sine quibus simpliciter salvatur denominatio actus externi, sub qua præ-

cipitur, non cadere sub potestatem legis humanæ; ita Castropal. *cit. n. 4.* Nam si etiam hoc casu præciperet actum internum, præciperet eum directè, ac per se, hoc autem non potest ex n. 327. & constat, quia cum possit obtinere finem legis, sine tali actu interno, *posse illum in tali casu præcipere*, non pertinet ad rectam gubernationem. Maj. etiam patet; quia tali casu non præciperet eum propter externas actiones, & *solum indirectè* ratione necessitatis, quæ requiritur, ut forma, constituens actum externum *in esse morali orationis*, v. g. *externæ* propriè dictæ.

§. II.

Resolvuntur rationes contrariæ.

NON defuerunt, qui existimârunt, legis humanæ materiam directam, etiam per se, posse esse actus merè internos. Pro hac opinione apud Castropal. p. 6. n. 1. citatur Rosella V. *absolutio 1. à n. 28.* Medina C. *de oratione q. 15.* Gloss. *in c. Cogitationis dist. 1. de pœnitentia; & in Clement. 1. de heret. q. verum, V. de eo ipso*; quorum fundamenta sunt seqq. Primum est, quod quælibet lex præcipiat actus humanos, & liberos, quod importat actum internum, sed hoc solum probat, quod importet actum internum externo mixtum, ubi ad hujus esse physicum, vel etiam morale necessarius est; non autem actum merè internum. Idem respondetur ad illud, quo dicunt: *lex præcipit, ne pro mercibus accipiatur ultra pretium taxatum.* Nam & hoc solum probat prohiberi actum internum indirectè, in quantum prohibet efficaciter ejusmodi actum externum, vendendi merces ultra taxam pretij; qui enim directè prohibet aliquem effectum, vel finem, indirectè etiam prohibet causam, vel medium illius efficaciter illativum, ut dictum est n. 300. hoc autem non est propriè habere jurisdictionem in actum internum; illa enim ad actus sibi subditos *directè* datur. Et ideo etiam fit reservatio actus interni mali (cum certa peccata externa reservantur) solum indirectè, in quantum emaciter causant talem actum externum.

Secundum est, quod si lex humana non possit versari circa actus internos præci-

præcipiendos, aut vetandos, posset versari solum circa actus externos, ut notorios, & manifestos. Nam soli hi actus externi possunt perturbare Rempublicam, ac ei nocere: sed in hoc negatur sequela cum sua probatione; nam quilibet actus externus, si malus sit, *per se, loquendo* habet, *posse perturbare Rempublicam*, esto per accidens id non habeat ratione circumstantiæ *occulti*, ob quod evadit incognoscibilis solum per accidens, non autem *per se, & naturâ suâ*, qualiter id habet actus merè internus.

336. Ex quo etiam respondetur ad tertium fundamentum, quo dicunt, ideo humanâ lege actus merè internos non posset præcipi, vel prohiberi, quia ab hominibus cognosci, ac puniri non possunt, ut ipsi diximus n. 327. sed hoc non obstat. Nam homicidium, adulterium, & usuræ, etiam occultæ, humanâ lege prohibentur, etsi puniri non possint, utpote non cognitæ, quia occultæ; respondetur inquam, rationem nostram in n. 327. procedere ex eo, *quia actus merè interni, per se loquendo, & naturâ suâ*, non autem merè per accidens, sunt incognoscibiles, ac impunitibiles. Quare ad dictum argumentum in forma dist. Maj. ideo actus merè interni, humanâ lege directè præcipi, vel prohiberi non possunt, quia *per se, ac naturâ suâ* ab hominibus cognosci non possunt, nec *puniri. Conc. quia solum per accidens fit*, quod cognosci non possint, & puniri. n. Maj. Nam hoc non obstare, concedo; secus, illud. Probatio minoris nihil juvat, nam homicidia, adulteria, usuræ externæ, naturâ sua sunt cognoscibiles ab hominibus, consequenter punibiles, licet per accidens fiant *occultè*, quod non est de natura talis actus.

337. Quartum fundamentum est ex eo, quod Christus habuerit potestatem in actus tam externos, quam internos hominum, directè prohibendos; & hanc potestatem Ecclesiæ, ac Successoribus suis reliquerit, ex quo fit, & hos habere potestatem in actus tam internos, quam externos fidelium. Secunda pars Ant. prob. quia verba, quibus eis hanc potestatem reliquit (nimirum *ligandi, & solvendi*) sunt indefinita, & generalia.

338. Ante resolut. not. ad rectam fidelium gubernationem spectare non tantum po-

testatem, quæ respicit bonum commune fidelium, *quatenus inter se communicant*; sed etiam bonum cujuslibet, *quatenus pertinet ad cujusq. salutem, ac finem supernaturalem*, ad quod utique necessaria est potestas Sacramentaliter solvendi à peccatis (quibus à fine supernaturali recedunt) si ea Ecclesiæ, vel Christi Vicario manifestent. at inter peccata non tantum sunt actus externi, sed etiam purè interni, ut per se constat; ergo potestas Sacramentaliter etiam ab his solvendi, pertinet ad rectam Ecclesiæ gubernationem, consequenter à Christo Successoribus suis communicari debuisse.

Not. 2. *potestatem ferendi leges esse jurisdictionis contentiosæ*, quæ scilicet directè respicit bonum commune, ac exerceri potest etiam in invitum, ut dictum est n. 98. *potestatem autem sacramentaliter absolvendi à peccatis*, non esse *jurisdictionis contentiosæ*, sed solum *voluntariæ*; quia requirit voluntatem penitentis, & respicit bonum ejus spirituale. Ex hoc resp. ad argumentum. in num. 337. datū, quod Christus utramque potestatem reliquerit suis Successoribus, nimirum jurisdictionis contentiosæ, seu legislativæ, ac voluntariæ pro fidelibus, in quantum hæc explicat potestatem absolvendi sacramentaliter à peccatis etiam purè internis, si Christi Vicario per peccatorè manifestentur; ex hoc tamen non probari, à Christo Successoribus suis communicatam esse potestatem directè præcipiendi, vel prohibendi actus merè internos. Nam hæc potestas est legislativa fori externi, seu non sacramentalis, ut dictum est num. præced.

Accedit, quod, quando Vicarius Christi, vel alius Sacerdos absolvit à peccatis merè internis per penitentem in confessione expositis, non agat tunc *nomine suo*, sed in persona Christi, & quidem relatè ad personam particularem; hoc autem non sonat actū potestatis legislativæ humanæ, quæ directè non respicit bonum speciale unius, sed commune, in quo omnes communicant. Similiter cùm dispensant in votis, ac juramentis, quæ est causa inter DEUM, & hominem, hunc debitorem, illum creditorem; non exercetur actus jurisdictionis legislativæ; cùm hæc non particulare, sed commune bonum fidelium attendat, ut sæpe dictum est.

Quintum

341. Quintum fundamentum est, quòd Ecclesia sæpe prohibeat, & puniat actum externum, non ratione sui, sed ratione actus interni, ut patet ex *Clement. 1. q. Verum, de Heret.* ubi excommunicantur Inquisitores, ex odio, vel amore turpis lucri, procedentes in causa fidei, ubi clarus est casus de actu interno, non necessario ad actum externum, in esse physico, vel etiam morali, quatenus est exercitium potestatis inquirendi. Similiter in *c. Dolentes, de celebrat. Missarum*, præcipitur 1. *attentia* in recitatione divini Officij. 2. In receptione beneficij curati præcipitur intentio suscipiendi Sacerdotium, si recipiens nondum sit Sacerdos. 3. *in usu passivo Sacramenti*, v. g. Eucharistiæ, præcipitur *recta dispositio animi*, nimirum ne recipiat cum conscientia peccati gravis; ergo potestas saltem Ecclesiastica, extendit se ad præcipiendos vel prohibendos actus merè internos.

342. Resp. 1. generaliter, à nobis concedi, quòd humanâ lege *indirectè* præcipi, & prohiberi possunt actus etiam merè interni, quando nimirum simpliciter necessarij sunt, ut existat actus externus in esse physico, imò & morali, secundum eam scilicet denominationem, secundum quam est objectum directum illius legis, ut jam dictum est. Sic quando alicui præcipitur *confectio Sacramenti*, cum actus externus non possit in esse morali (à ministro facti nomine Christi) consistere, sine interna intentione, non suo ministro, sed Christi nomine operandi & faciendi, quod facit, indirectè animo etiam interna intentio sub præceptum cadit; his positis:

343. Resp. 2. ad singula objecta; & ad 1. de excommunicatione lata in Inquisitores, dico illum malum actum externum, propter quem imponitur excommunicatio, secundum se aptum esse, ut sit objectum directum legis pœnalis simpliciter, & sine limitatione; consequenter per legem illius Clementinæ non tam ampliari potestatem puniendi inquisitionem ex quocunque pravo affectu, sed restringi ad casum, quo imperatur *ex pravo affectu lucri*, vel odio personæ; præter quam, quòd ut actus ille externus cadat sub legem pœnalem, necessarium sit, quòd existat *ex tali affectu*; igitur pœna non cadit in actum internum *præcisè*; sed externè proditum. Hinc

Tom. I.

Responderi posset 2. cum Salas *de legib. D. 9. S. 1. à n. 8.* ejusmodi actum externum puniri dicta lege Ecclesiastica cit. Clementinæ, quando per eum aliquo modo manifestatur, & saltem moraliter (prudenti nimirum judicio) deprehensibilis redditur ille pravi affectus, non autem secus. Idè respondetur ad *Clement. 1. de statu Monach.* ubi excommunicantur Benedictini accedentes ad curiam, *animo accusandi Prælatum*, nimirum, si talis animus externo signo aliquo manifestetur.

Ad 2. in n. 341. *de attentâ, & devota oratione officij divini.* Not. 1. Orationem tripliciter posse sumi, 1. *Generalissimè* pro quovis opere bono. 2. *Generaliter*, pro quavis laude DEI, & gratiarum actione. 3. *Specialiter* pro petitione rei decentis à DEO. Præter hoc alia *intentio est directâ*, cum res in se est volita; alia *indirectâ*, cum res est volita in sui causa, seu cum volumus causam, quam videmus habere connexionem per se cum tali effectu; aut certè non impedimus, quod deberemus, & possumus.

Not. 2. *attentionem* esse duplicem, 346. *internam, & externam.* Hæc consistit in negatione distractionis externæ, id est, negotij, vel occupationis exterioris, quæ facit, ut talis operatio externa non sit in ijs circumstantijs actus externus talis virtutis. Sic attentione externâ careret, qui dum oraret horas, simul pingeret, vel cum cane aliquo jocaretur &c. *interna* consistit in interna applicatione mentis ad eam actionem, cui attendi debet; quæ tripliciter fieri potest. 1. ad verba integrè proferenda, & actiones eo tempore præscriptas suo ordine peragendas. 2. ad sensum verborum, vel significationes ceremoniarum, aut actionum, quæ tunc faciendæ sunt. 3. ad DEUM, & res divinas contemplandas. Hanc attentionem postremam in actionibus cæteris, extra Missam, præ reliquis commendat Tamburinus *in meth. celeb. missæ, l. 2. c. 3. n. 2.* quibus positis;

347. Resp. ad object. ex *c. dolentes*, in omni oratione, quâ DEUM oramus, vel colimus, præter attentionem externam, etiam præcipi *aliquam internam.* Nam adstrictus orationi officij divini, tenetur ad aliquam intentionem orandi, hoc est, faciendi actum externum non tantum cum attentione externa (aliàs enim non foret etiam oratio externa) sed etiam internâ, saltem

faltem ea, quæ velit integrè proferre verba, & debito ordine peragere actiones externas eo tempore præscriptas; aliàs enim nec ritè faceret actionem *externam*, lege debitam, nec faceret actum *præceptum*. Omnis enim actus præceptus est actus humanus, qui non stat sine intentione libera: sed illa voluntas, seu intentio integrè proferendi verba, & debito ordine peragendi actiones externas, eo tempore præscriptas, est aliqua attentio interna, ex n. priori; ergo. Hinc concedo, in c. *dolentes*, præcipi hunc actum internum, seu attentionem internam, sed indirectè solum non directè ut dictum est *num. præced.*

348. Ex his etiam patet ad rationes à n. 323, quatenus volunt humanâ lege præcipi posse actus internos, non tantum simpliciter necessarios, ut actus externus existere possit in esse physico, & morali, quatenus *hoc* importat actum internum, quo externus constituitur in esse talis actus v. g. *donationis* formaliter, actionis *factæ formaliter nomine Christi* &c. juxta dicta à n. 330. sed etiam *in linea virtutis*, seu actus *formaliter honesti*, ut velle videtur P. Suarez supra *cit. in n. 323*. Nam *ad. 1. ibid.* ex c. *dolentes*, jam constat ex n. priori. Ad 2. Concedo, quòd Ecclesia possit præcipere *verum actum orationis*, sed *externæ*; non autem *merè internæ*, nisi quantum requiritur, ut oratio externa *in esse orationis externæ*, tam quoad esse physicum, quàm morale (nimirum talis actus humani) verè existat, atque aded, quantum requiritur, ut *oratio externa* sic actus externus talis virtutis, modo humano, ac liberè positus, quod stat, quin sit formaliter *ex fine virtutis*, nimirum imperando eum *ex intentione honestatis*, quæ specialis est tali virtuti.

349. Ad 3. in n. 323. quòd *præcepto Ecclesiæ satisfieri posset per meras simulationes*, notandum est, *simulationem* propriè dictam, esse affinem mendacio. Nam sicut *mendacium verbis aliud* significat, quàm sit in mente; sic *simulatio aliud factis*; & ideo vocatur *mendacium in actibus vitæ* v. g. *si animo mæstus letitiam gestu, & risu significet*. ita Pereyra in Elucidario, n. 1452. & ideo *simulatio* & *fictio*, non convertuntur simpliciter; hæc enim adhiberi potest ad significandum *falsum*, & *verum* (ut cum quis sanus claudicat, ut si-

gnificet se claudum) quo casu significat *falsum*; vel ut repræsentet alterius claudii gressum, qui verè claudus est, quo casu significat *verum*; hoc posito:

Resp. ad dict. object. negandò, ex hoc, quòd quis ponendo actum externum vocalis orationis cum attentione externa, & interna (in quantum hæc importat voluntatem attendendi, ut integrè, ac ordine, temporèque debito ponantur omnia verba, quæ sunt illi orationi vocali præscripta) licet careat animo exercendi eum actum ex fine, aut propter honestatem virtutis (v. g. *Religionis*) sequi, posse quem præcepto Ecclesiæ satisfacere per meras simulationes. Ratio est, quia, qui ponit actionem externam cum tali attentione externa, & interna, nihil *falsum* significat, & tamen præcepto Ecclesiæ orandi horas Canonicas satisfacit; ergo non sequitur, satisfieri præcepto Ecclesiæ *merè simulatione*. *Nihil falsum significat*; quia significat per illum actum externum sic positum, quod habet in animo, nimirum omnia verba ordine, ac tempore debito pronuntiandi externè cum externa attentione, de qua n. 345. quam suppono etiam præstari. *Præcepto Ecclesiæ satisfacit*, secundum objectum directè intentum, quod est omnium verborum pronuntiatio externa cum interna attentione secundum ordinem, cæremonias, & tempus debitum; his enim positis Ecclesia ex natura rei præceptæ ab ipsa, per se nihil potest exigere, nihil punire; ergo.

Ex dictis colliges. 1. Ecclesiam nunquam præcipere fidelibus, ut in oratione fundenda habeant hanc, vel illam intentionem, non necessariam, ut existat actus externus in esse physico, & morali, secundum quod hoc explicat intentionem ritè ponendi, seu pronuntiandi omnia verba orationis præscriptæ secundum ordinem, & ritum lege præscriptum; sic Castropal. *cit. p. 1. tract. 3. D. 1. p. 6. n. 4.* Nam ea potestas alium actum internum præcipiendi, necessària non est ad rectam Ecclesiæ gubernationem in bonum commune, seu in eo, in quo fideles communicant. Et ideo solum præcipit, *horas dicere, jejunia sustinere* &c. nihil memorans *de intentione*.

Colliges. 2. si quis jejunaret, vel elemosynam daret, præcisè ob vanam gloriam

riam, satisfactorum legi humanæ, in quantum illi actus subsunt ei legi humanæ v. g. Ecclesiasticæ; nec incursum pœnam, non observantibus eo casu legem, statutam in transgressores. Ex quo satis confirmatur, nunquam humanâ lege præcipi actum internum, qui solum per accidens conjungitur externo, qui est sub lege.

353. Colliges. 3. quod n. 323. dicitur, *ab Ecclesia præcipi rectam animi dispositionem in receptione Sacramentorum*, probabilius negari cum Castropal. cit. n. 5. Nam hoc relinquit præcepto divino, quo jubemur divina, & Sancta, sanctè tractare. Similiter dum in recipientibus *beneficium curatum*, exigit *intentionem suscipiendi intra annu Sacerdotium*, ea non debetur vi solius præcepti Ecclesiastici; sed in vi consensûs in conditionem, quem præstat recipiens beneficium, appositam ab Ecclesia beneficium sub ea conditione concedente. Nam sic Ecclesia utitur potestate non in invitum, sed tantum in volentem, consequenter illa exigentia non est actus, nisi jurisdictionis voluntariæ, non legislativæ, propriè loquendò, quæ est jurisdictionis contentiosæ, ac exercetur etiam in invitum.

354. Colliges. 4. etsi Ecclesia obligans ad certas *orationes vocales*, eoipso etiam indirectè obliget ad aliquam *attentionem internam*, ut diximus n. 350. non præcipi tamen aliam, quàm attentionem internam, quâ explicat internam mentis applicationem ad eam actionem, cui attendi debet v. g. in oratione vocali debita ex præcepto, ut verba integrè proferantur, & reliqua cum cæremonijs, ordine, ac tempore debito fiant; cujus ratio est ex dictis. Nam Moniales æquè obligatæ sunt ad horas, quàm beneficiati; in illis tamen, vi præcepti Ecclesiastici non exigitur alia intentio, & attentio interna, ut per se patet, & confirmari potest ex dicendis à n. seq. ergo.

§. III.

An opinio, negans Ecclesiæ potestatem directè præcipiendi actus internos, nunc adhuc sit probabilis?

355. Ante resolutionem not. 1. P. Joannem Dicastillo, virum sapientem, & pium tom. 1. tract. 5. de Euch. D. 5. D. 7. n. 86. apud Gobat in experientijs tract. 5. n. 744. docere, quòd Ecclesia non pos-

Tom. I.

sit præcipere, etiam indirectè, ullum actum internum, qui non est necessarius ad physicam existentiam actûs externi: hinc infert, quòd Ecclesia, cum præcipit auditionem Missæ, non possit præcipere auditionem Missæ *ex motivo Religionis*, consequenter impleri præceptum tum de Missa, tum de horis Canonicis, liberè ponendò solum actum externum, esto absint quæcunque aliæ intentiones, modò non impediunt actum externum, ut fiat, prout fieri solet externè.

Rationes hujus Authoris sunt sequentes. 1. quia non requiritur ullus alius actus internum ad physicam existentiam orationis externæ. 2. quia non debemus ponere ullam obligationem *gravem*, sine aperta lege, vel consuetudine obtinente vim legis. Nam certè, inquit Aragonius, 2. 2. q. 83. a. 12. *concl. 3. videtur valde durum, & à pietate Christiana alienum, mittere aliquem in infernum, aut dicere, quòd peccet mortaliter, sine evidenti, & certa ratione.* Et ideo etiam monet celeberrimus ille vir Joannes Gerfon l. 4. part. 3. de vita spirituali, lit. O. dicens: *Doctores Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones, vel omissiones, esse peccata mortalia: nam per ejusmodi assertiones voluntarias, rigidas, duras, & nimis strictas, nunquam eruuntur homines à luto peccatorum, sed in aliud profundius (quia desperatius) demerguntur. Quid igitur expedit, amarius, graviusque reddere illud Christi jugum, quod suave est, & onus leve. Præstabitur præterea sedulius servitium D E O, cujus mandata gravia non sunt: sic ille; quibus positus: Subsumit: sed nulla lex scripta potest exhiberi, quæ mandet intentionem, *orandi aliter*, quàm laudatione vocali, & decente pronuntiatione verborum, atque sententiarum continentium laudem DEI, ut videri potest apud Gobat tract. 5. in Theolog. experim. n. 746. nec etiam constat de consuetudine obligante ad intentionem aliam; ergo.*

Deinde, quia plurima sunt in Breviario, quæ non sunt *preces*, vel *petitiones*; imò multæ sunt petitiones rerum, quas non possumus nos petere; ergo non possumus habere intentionem illa petendi, quæ per verba significantur. Accedit, quòd imperiti linguæ latinæ, ut Moniales, satisfaciant

L 2

357.